

PROTOKOLL
for
møte i Omsetningsrådet
onsdag 29. oktober 2025 kl. 08:00
Digitalt møte

Møtet ble hevet kl. 08:30.

Til stede:	Björg Tørresdal, Frode Karlsen (vara for Thea Susanne Skaug), Bjørn Gimming, Tor Jacob Solberg, Johan Narum, Rolf Øyvind Thune, Jens Lippestad, Gaute Lenvik, Anne Berit Aker Hansen, Bjørn-Ole Juul-Hansen og Vidar Olsen
Forfall:	Thea Susanne Skaug
Fra Landbruksdirektoratet:	Mari Vengnes, Haavard Elstrand, Jannicke Jensen Myhre, Hans Peder Hvide Bang, Ellen Karin Solevåg og Ida Louise Bjønness

Protokollen fra dette møtet frigis ved møteslutt.

Saksliste

072/25	Godkjenning av innkalling og dagsorden	2
073/25	Kjøtt – Endring av omsetningsavgiften for storfe fra 3. november 2025	4
074/25	Korn - Markedstiltak for å håndtere overskudd av bygg høsten 2025	9

Sak nr.: 072/25	Sektor: Alle	Styre/råd: OR
Behandling: 29.10.2025	Tittel: Godkjenning av innkalling og dagsorden	Sak nr.: 25/51488-1

Møtebehandling

Enstemmig vedtak i samsvar med innstilling.

Vedtak

Innkalling og dagsorden godkjennes.

Godkjenning av innkalling og dagsorden

Saksdokumenter er sendt ut elektronisk til medlemmer og varamedlemmer. Dokumentene er lagt inn i skyløsningen Jottacloud. Vedlegg er kun tilgjengelig her.

Sak nr.: 073/25	Sektor: Kjøtt	Styre/råd: OR
Behandling: 29.10.2025	Tittel: Kjøtt – Endring av omsetningsavgiften for storfe fra 3. november 2025	Sak nr.: 24/79749-22

Beskrivelse

Nortura foreslår for Omsetningsrådet at omsetningsavgiften på storfe endres til kr 1,40 per kg fra og med uke 45 (3. november).

Bakgrunnen for forslaget er at det i starten av 2026 vil være prisøkning og økt kvalitetstilskudd kombinert med reduksjon i omsetningsavgiften, noe som gjør at prisen til bonden vil ha en relativt stor økning etter nyttår. I tillegg har tilførslene av kyr til slakt vært lavere i høst enn det var prognosert da omsetningsavgiften sist ble behandlet. Det er derfor risiko for relativt lave tilførsler i november/desember, siden storfeprodusenter trolig vil vente med å sende dyrene til slakt til over nyttår.

Landbruksdirektoratets innstilling er i tråd med Norturas forslag.

Hjemmel

Lov 10. juli 1936 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror § 5

Forutsetninger**Vedlegg**

Brev fra Nortura av 22. oktober 2025

Møtebehandling

Enstemmig vedtak i samsvar med innstilling.

Vedtak

Omsetningsrådet vedtar å endre satsen for omsetningsavgift på kjøtt av storfe til kr 1,40 per kg fra og med 3. november 2025.

Kjøtt – Endring av omsetningsavgiften for storfe fra 3. november 2025**Innledning**

Nortura foreslår i brev av 22. oktober 2025 å endre satsen for omsetningsavgift på storfe fra og med 3. november til kr 1,40 per kg. Gjeldende vedtak innebærer at satsen er kr 4,60 per kg i perioden 29. september – 2. november, før den går ned til kr 3,10 per kg fra 3. november og ut året. Norturas forslag om en avgift på kr 1,40 per kg fra 3. november medfører altså en reduksjon i satsen på kr 1,70 per kg.

Behandling av omsetningsavgiften 11. desember 2024

Omsetningsavgiften på kjøtt i 2025 ble først behandlet i Omsetningsrådets møte 11. desember 2024, sak 114/24. Det ble da gjort følgende vedtak om avgiften på storfe:

2. «Omsetningsrådet foreslår for Landbruks- og matdepartementet at maksimalsatsen for omsetningsavgiften på kjøtt av storfe fastsettes til kr 5,00 pr kg fra og med 1. januar 2025.

(...)

5. Under forutsetning av at Landbruks- og matdepartementet fastsetter maksimalsatser som anbefalt i punkt 2-4, fastsettes satsene for omsetningsavgift på kjøtt for 2025 som følger:

Kjøtt av storfe:

F.o.m. 01.01.2025 kr 2,20 per kg

F.o.m. 03.03.2025 kr 3,70 per kg

F.o.m. 31.03.2025 kr 3,20 per kg

F.o.m. 21.04.2025 kr 2,20 per kg

F.o.m. 29.09.2025 kr 3,70 per kg

F.o.m. 10.11.2025 kr 2,20 per kg

(...)»

Behandling av omsetningsavgiften 17. juni 2025

Omsetningsavgiften ble igjen behandlet i Omsetningsrådets møte 17. juni 2025, sak 55/25. Nortura foreslo da en justering i avgiften for å stimulere til slakting før 1. oktober eller etter nyttår. Bakgrunnen var blant annet en varslet reduksjon i forholdstallet på melk, noe som kunne gi store tilførsler av kyr til slakt mot slutten av året. Det ble gjort følgende vedtak om avgiften på storfe:

2. «Omsetningsrådet vedtar følgende satser for omsetningsavgift på kjøtt av storfe i andre halvår 2025, som er en endring sammenliknet med vedtak i sak 114/24 pkt. 5:

F.o.m. 30.06.2025 kr 1,10 per kg

F.o.m. 15.09.2025 kr 1,60 per kg

F.o.m. 22.09.2025 kr 2,60 per kg

F.o.m. 29.09.2025 kr 4,60 per kg

F.o.m. 03.11.2025 kr 3,10 per kg

»

Norturas forslag til endringer i omsetningsavgiften på storfekjøtt

Norturas søknad om endring i omsetningsavgiften på storfekjøtt gjengis i sin helhet her:

«Endring i omsetningsavgift for storfe i uke 45

Norsk egg- og kjøttråvare ber Omsetningsrådet om å endre omsetningsavgiften på storfe til 1,40 kr/kg fra uke 45. Endringen innebærer kun en mindre justering, da det allerede er vedtatt en reduksjon i omsetningsavgiften til 3,10 kr/kg fra samme dato. Gjeldende sats er 4,60 kr/kg.

Omsetningsavgiften for storfe varierer i løpet av høsten for å bidra til at produsentene skal levere storfe mest mulig i tråd med behovet i markedet. Omsetningsavgiften for 2. halvår ble behandlet i OR den 17. juni.

I løpet av 2025 har markedsituasjonen for storfe bedret seg. Det har vært et godt salg og reguleringslageret er tømt. Styret i Nortura vedtok 2. oktober at Planlagt gjennomsnittlig engrospris økes med 3,50 kr/kg for første halvår 2026. Bedre markedsbalanse gir også grunnlag for en betydelig reduksjon i omsetningsavgiften for 2026. Samtidig øker kvalitetstilskuddet for storfe med 0,5/1 kr/kg fra 1. januar. I sum betyr dette en relativt stor økning i pris til bonde fra nyttår. Erfaringsmessig vil store prishopp påvirke slaktemønsteret for storfe.

Vi opplever også at utslaktingen av ku er lavere hittil i høst enn det våre prognoser viste da satsene for omsetningsavgift ble behandlet i juni. Utsatt slakting av ku har bidratt til underdekning i en periode hvor det normalt er overskudd, og tollen har vært satt ned fra 23. september. Det er foreløpig søkt om forlengelse frem til 17. november.

Vi har gjort vurderinger av flere alternative prisløyper og for å unngå enten langvarige perioder hvor produsentene holder tilbake slakt, eller kortere perioder med større ubalanse, både underskudd og overskudd. Vi har kommet til at den beste løsningen er å redusere omsetningsavgift allerede i høst. Det vil gi Nortura og alle andre som slakter en jevnest mulig tilgang på slaktedyr og faren for unødvendig import og innfrysing reduseres.

Det har lenge vært kjent at omsetningsavgiften skal ned i uke 45. De som har meldt slakt uka i uke 44, har dermed vært klar over dette, men likevel valgt å melde inn før endringen. Vi tror derfor ikke at det vil bli negative reaksjoner på en slik endring.

Endringen i omsetningsavgift vil bety litt redusert inntekt til fondet i 2025. Dette vil bli hensyntatt i satsene for 2026.

Norsk egg- og kjøttråvare ber om at endringen i omsetningsavgift kan offentliggjøres så raskt som mulig etter vedtak slik at bøndene og slakteriene kan tilpasse sine slakteplaner.»

Landbruksdirektoratets vurdering

Markedet for storfekjøtt har endret seg etter en lang periode med overskudd til underskudd i løpet av 2025. Norturas prognose tilsier også underskudd i 2026. Nortura har fastsatt PGE for første halvår 2026 til kr 79,80 per kg, som er en økning på kr 3,50 per kg fra inneværende halvår. Kvalitetstilskuddet vil også øke med kr 0,50–1,00 per kg fra 1. januar 2026.

Underskudd i markedet innebærer lavere kostnader i markedsreguleringen, og det forventes derfor at omsetningsavgiften vil være lavere i 2026 enn den har vært i år. Samlet gjør dette at prisen til bonden vil øke betydelig etter nyttår, og Nortura forventer derfor at produsenter vil holde igjen dyrene i påvente av bedre prisforhold. Planlagt prisløype for første halvår 2026 skal kunngjøres innen 1. november 2025. Samtidig er tilførslene av kyr til slakt denne høsten lavere enn tidligere prognosert.

Disse forholdene i kombinasjon gjør at Nortura mener at tilførslene i november og desember kan bli lavere enn tidligere prognosert, samtidig som man får økte tilførsler i januar. Høsten er normalt en periode med overskudd av storfekjøtt, mens det nå er underskudd og tollene er administrert ned.

Nortura har vurdert ulike alternative prisløyper i første halvår 2026 for å unngå at dyr holdes igjen eller at man forårsaker andre ubalanser i markedet. Prisløypen påvirker både produsent og engrosleddet, som gjør at man kan få uønskede tilpasninger både på tilførsel og salg. Nortura har konkludert med at en reduksjon i omsetningsavgiften nå i høst er det alternativet som er mest hensiktsmessig. Omsetningsavgiften påvirker tilførslene og ikke salget, og er dermed mer treffsikkert i dette tilfellet. Nortura mener samtidig at denne endringen vil virke positivt både for produsenter og slakterier/skjærebedrifter. Siden det allerede er planlagt en nedgang i omsetningsavgiften 3. november, tror ikke Nortura at en reduksjon i satsen vil gi negative reaksjoner. Å endre prisløypen kan gjøres til gitte tidspunkt, og siste mulighet for å endre prisløypen for inneværende halvår var etter regelverket i forbindelse med septemberprognosen.

Redusert omsetningsavgift vil redusere inntektene til fondet for omsetningsavgift på kjøtt. November og desember er store slaktemåneder, som gjør at en reduksjon i avgift vil påvirke inntektene til fondet. Samtidig vil man også få reduserte inntekter dersom mange produsenter utsetter slakting til over nyttår. Man risikerer dermed reduserte inntekter uavhengig av om omsetningsavgiften settes ned eller ikke. Nortura mener det er snakk om en mindre reduksjon i inntekt, og at den kan tas høyde for i satsene for omsetningsavgift i 2026. Ved å redusere omsetningsavgiften kan man også bidra til å unngå kostnader i markedsreguleringen i 2026, gjennom å bedre balansere markedet de neste månedene.

Det er Landbruks- og matdepartementet som i prinsippet fastsetter de ulike omsetningsavgiftene. Kjøtt- og kornsektoren skiller seg fra de andre sektorene, ved at departementet fastsetter en maksimalavgift, og så fastsetter Omsetningsrådet den løpende avgiftssatsen. Siden Nortura foreslår en reduksjon i avgiften, er forslaget godt innenfor maksimalavgiften for 2025 som er på kr 5,00 per kg.

På kjøtt, særlig storfe og lam, pleier avgiftssatsen å variere gjennom året for å tilpasse tilførslene etter behovet. En av årsakene til at det er behov for variasjoner i avgiftssatsen på høsten er telledatoen. Omsetningsavgiften fastsettes normalt for ett år av gangen, med en eventuell justering midtveis som behandles i Omsetningsrådets junimøte. I utgangspunktet gir dette forutsigbarhet for produsentene når de planlegger leveranser frem i tid. I enkelte tilfeller kan det likevel være behov for å justere avgiftssatsene utenom de normale tidspunktene. Dette har vært tilfelle de tre foregående årene. Det skjedde sist i Omsetningsrådets møte 24. oktober 2024, sak 84/24. Avgiften på storfekjøtt ble da endret for å utjevne slaktingen slik at slakteriene kunne opprettholde kjøp over forsyningsplikten, for å kunne delta i tiltaket om økt frysefradrag som var satt i gang 19. september 2024, sak 79/24. Endring i omsetningsavgiften bidro på den måten til å gi best mulig effekt av

reguleringstiltakene. Endringen som foreslås nå skal bidra til å bedre den kortsiktige markedsbalansen, som igjen kan bidra til at man unngår eller reduserer behovet for reguleringstiltak i starten av 2026.

En best mulig tilpasning mellom tilførsler og salg er til det beste for markedsreguleringen og bøndene, ved at man unngår unødig innfrysing og kostnader ved opphoping av dyr til slakt over nyttår. Dersom man ikke gjør denne endringen, kan det forsterke et underskudd i høst med påfølgende import og skape et unødvendig overskudd i starten av 2026.

Landbruksdirektoratet legger til grunn at det er markedsregulator som best kan vurdere markedssituasjonen og hvordan man best oppnår så god balanse som mulig i den kommende perioden. I følge Nortura vil den foreslåtte endringen være positiv både for produsentene og engrosleddet. Landbruksdirektoratet innstiller derfor på Norturas forslag om at omsetningsavgiften for kjøtt av storfe reduseres til kr 1,40 per kg fra og med 3. november.

Nortura ber om at en eventuell endring i omsetningsavgift kan offentliggjøres så raskt som mulig etter vedtak slik at bøndene og slakteriene kan tilpasse sine slakteplaner. Landbruksdirektoratet foreslår at protokollen fra denne saken frigis ved møteslutt.

Sak nr.: 074/25	Sektor: Korn	Styre/råd: OR
Behandling: 29.10.2025	Tittel: Korn - Markedstiltak for å håndtere overskudd av bygg høsten 2025	Sak nr.: 25/51614-2

Beskrivelse

Felleskjøpet Agri SA (FKA) søker Omsetningsrådet om å benytte midler fra omsetningsavgiften til tiltak som øker forbruket av bygg i kraftfôrindustrien og utsetter leveransene av bygg på dobbel mottaksplikt. Situasjonen i kornmarkedet er utfordrende, med et prognosert overskudd av bygg for kornåret 2025/2026 på 108 700 tonn.

For å unngå at overskuddet av bygg dras med i sin helhet til neste kornår, søker FKA om å benytte midler fra omsetningsavgiften til pristilskudd på 7 øre per kg bygg som kompensasjon for kraftfôrindustriens økte kostnader som følge av knappe importkvoter. Kostnaden for tiltaket er i størrelsesordenen 47,3 – 48,3 mill. kroner.

Videre ber FKA om midler til kompensasjon for utsatt levering fra andre kornkjøpere på dobbel mottaksplikt. Kostnaden for dette tiltaket vil avhenge av kvanta som meldes inn, men FKA nevner i størrelsesorden 0,5 – 2,5 mill. kroner.

FKA skisserer også et tiltak som, ved behov, kan benyttes for å utsette leveranser på ordinær mottaksplikt fra kornprodusent til et tidspunkt hvor mottakskapasiteten er bedre.

FKA ber om at saken behandles så raskt som mulig.

Landbruksdirektoratet innstiller i tråd med FKAs forslag.

Hjemmel

Lov 10. juli 1936 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror (omsetningsloven) § 11, første ledd og § 3 femte ledd

Retningslinjer for markedsregulering av korn pkt. 1-1 c), fastsatt av Omsetningsrådet 23. juni 2009, sist endret 22. juni 2020, med hjemmel i forskrift 22. oktober 2008 nr. 1136 om markedsregulering til å fremme omsetningen av jordbruksvarer § 7-1 første ledd

Forutsetninger

Det er en forutsetning for midlertidig forskrift om tilskudd til kraftfôrprodusenter – kompensasjon for økt bruk av norsk bygg at markedsregulator anmoder om reduserte importkvoter for karbohydratråvarer.

Vedlegg

Brev fra Felleskjøpet Agri SA (FKA) av 22. oktober 2025

Møtebehandling

Enstemmig vedtak i samsvar med innstilling.

Vedtak

1. Omsetningsrådet vedtar at det kan benyttes midler fra omsetningsavgiften på korn til tiltak som skal bedre markedsbalansen for korn i 2025 og 2026.
2. Omsetningsrådet vedtar i den forbindelse følgende forskrifter:

**«Midlertidig forskrift om tilskudd til kraftfôrprodusenter
– kompensasjon for økt bruk av norsk bygg**

Fastsatt av Omsetningsrådet 29. oktober 2025 med hjemmel i lov 10. juli 1936 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror (omsetningsloven) § 11, første ledd og § 3 femte ledd.

§ 1. Formål

Formålet med denne forskriften er å etablere en tilskuddsordning som skal kompensere kraftfôrprodusenter for økt bruk av norsk bygg i kvoteåret 2025/26, dvs. fra 1. september 2025 til og med 31. august 2026. Ordningen tar sikte på å bedre markedsbalansen i det norske markedet for korn.

§ 2. Beskrivelse av ordningen

Tilskuddsordningen gjelder for foretak som produserer kraftfôr.

Det gis tilskudd på bakgrunn av mengden forbrukt norsk bygg til kraftfôrproduksjon i perioden. Bygget skal være innrapportert til Landbruksdirektoratet for omsetnings- og forskningsavgift og prisnedskrivningstilskudd før det anvendes.

Tildeling og beregning av tilskudd skal gjøres av Felleskjøpet Agri SA (heretter Felleskjøpet) som markedsregulator både til Felleskjøpets kommersielle virksomhet og andre aktører.

§ 3. Tilskuddet

Tilskuddet settes til 7 øre per kilo norsk bygg som forbrukes av kraftfôrindustrien i kvoteåret 2025/26.

§ 4. Informasjon

Markedsregulator Felleskjøpet skal utforme og gjennomføre et informasjonsopplegg for hele bransjen slik at alle får samtidig og god kunnskap om ordningen.

§ 5. Søknaden

Kraftfôrprodusenter skal søke til Felleskjøpet. Kraftfôrprodusenter skal bruke det søknadskjemaet som Felleskjøpet bestemmer og vedlegges den dokumentasjonen som Felleskjøpet bestemmer, som en revisoroppgave (ISRS 4400).

Søknaden skal senest sendes innen den 30. september 2026.

§ 6. Saksbehandling

Felleskjøpet har ansvaret for saksbehandlingen av kraftfôrprodusentenes søknader.

Felleskjøpet kan under behandlingen kreve de opplysninger og den dokumentasjon som er nødvendig for å behandle søknader og forvalte ordningen på en tilfredsstillende måte.

Dersom Felleskjøpet finner feil i søknaden, kan Felleskjøpet umiddelbart rette disse.

§ 7. Utbetaling

Felleskjøpet foretar utbetaling til kraftfôrprodusentene etter at søknad er godkjent.

§ 8. Klage

Enkeltvedtak fattet etter denne forskrift kan påklages til Omsetningsrådet jf. forvaltningsloven § 28.

Slik klage sendes til Felleskjøpet jf. forvaltningsloven § 33 annet ledd.

Omsetningsrådet delegerer myndigheten til å behandle klager fra kraftfôrprodusenten til Landbruksdirektoratet jf. omsetningsloven § 3 femte ledd.

§ 9. Opplysningsplikt og kontroll

Landbruksdirektoratet kan kontrollere at bestemmelsene i denne forskriften blir overholdt og kan herunder innhente opplysninger og foreta stedlig kontroll. Kraftfôrprodusenten plikter å yte bistand ved slik kontroll. Det samme gjelder Felleskjøpet.

Kraftfôrprodusenten samtykker til forpliktelsene etter forskriften gjennom å søke om tilskudd.

§ 10. Tilbakebetaling

Dersom mottaker av tilskudd ikke oppfyller vilkår i denne forskriften eller vedtak truffet med hjemmel i denne, kan Landbruksdirektoratet helt eller delvis kreve det feilutbetalte beløpet tilbakebetalt fra mottaker eller motregnet i senere utbetaling. Det samme gjelder dersom mottaker av andre grunner har mottatt en utbetaling som ikke er berettiget.

For tilbakebetalingskrav kan det kreves renter når kravet ikke innfris ved forfall. Størrelsen på renten følger rentesatsen fastsatt med hjemmel i lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

§ 11. Dispensasjon

Landbruksdirektoratet og Felleskjøpet kan dispensere fra denne forskriften i særlige tilfeller.

§ 12. Ikrafttredelse mv.

Forskriften trer i kraft straks.

Forskriften kan oppheves av Landbruksdirektoratet når tiltaket er gjennomført.»

og

«Midlertidig forskrift om tilskudd til kornkjøpere – tilbud om utsatt leveranse av korn til markedsregulator mot kompensasjon

Fastsatt av Omsetningsrådet 29. oktober 2025 med hjemmel i lov 10. juli 1936 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror (omsetningsloven) § 11, første ledd og omsetningsloven § 3 femte ledd.

§ 1. Formål

Formålet med denne forskriften er å etablere en tilskuddsordning som skal stimulere til å bruke kornkjøperes egne lagringsmuligheter i en avgrenset periode i 2025 og 2026. Forskriften har til hensikt å sørge for at kornkjøperne frivillig utsetter leveranser av korn som markedsregulator ellers er forpliktet til å motta i henhold til den doble mottaksplikten, jf. markedsreguleringsforskriften § 5-2-2.

§ 2. Beskrivelse av ordningen

Kornkjøpere har krav på å få levere korn til markedsregulator Felleskjøpet Agri SA (heretter Felleskjøpet) på den doble mottaksplikten på de betingelser som fremgår av markedsreguleringsforskriften § 5-2-2. Med kornkjøper menes foretak som kjøper korn fra produsent gjennom markedsordningen for korn, jf. markedsreguleringsforskriften § 2 bokstav j.

På grunn av begrenset tilgang på lagerkapasitet for korn hos Felleskjøpet fram til 15. februar 2026, kan det gis en kompensasjon for kornkjøpers bruk av annet lagerhold til 15. februar eller den avtalte dato for leveranse etter dette tidspunktet.

Det gjøres ikke endringer i innholdet i rettigheter og plikter som følger av markedsreguleringsforskriften § 5-2-2 for øvrig.

Kompensasjonen er 65 øre/dag/tonn - for bygg. Kompensasjon for andre kornarter kan gis skjønnsmessig av Felleskjøpet, beregnet etter de samme kriterier som for beregning av kompensasjonens for bygg.

Kompensasjonen beregnes med start fra 11. kalenderdag etter at kornet er innmeldt av kornhandler, tidligst fra 1. oktober. Kompensasjonen løper deretter frem til og med 15. februar 2026, eller den kalenderdag som Felleskjøpet kan ta imot kornet (mottaket). Felleskjøpet skal varsle kornhandler minst 10 dager før mottaket kan skje.

Det gis ikke kompensasjon ut over 15. april 2026

Det er en forutsetning for å søke om kompensasjon at innmeldt kvantum faktisk er levert til Felleskjøpet på den doble mottaksplikten, og at kornkjøper oppfyller kravene til slik levering.

Tildeling og beregning av tilskudd skal gjøres av Felleskjøpet som markedsregulator.

§ 3. Krav til å søke om tilskudd

Det kan søkes om tilskudd for korn som er høstet i 2025.

§ 4. Informasjon

Markedsregulator Felleskjøpet skal utforme og gjennomføre et informasjonsopplegg for hele bransjen slik at alle får samtidig og god kunnskap om ordningen.

§ 5. Søknaden

Kornkjøper skal søke til Felleskjøpet. Kornkjøper kan sende søknad om kompensasjon etter at kornet er levert jf. § 2 sjette ledd. Frist for innsending av søknad er 14. dager etter levering.

Kornkjøpere skal bruke det søknadskjemaet som Felleskjøpet bestemmer.

§ 6. Saksbehandling

Felleskjøpet har ansvaret for saksbehandlingen av kornkjøpernes søknader.

Felleskjøpet kan under behandlingen kreve de opplysninger og den dokumentasjon som er nødvendig for å behandle søknader og forvalte ordningen på en tilfredsstillende måte.

Dersom Felleskjøpet finner feil i søknaden, kan Felleskjøpet umiddelbart rette disse.

§ 7. Utbetaling

Felleskjøpet foretar utbetaling til kornkjøperne etter at søknad er godkjent.

§ 8. Klage

Enkeltvedtak fattet etter denne forskrift kan påklages til Omsetningsrådet jf. forvaltningsloven § 28.

Slik klage sendes til Felleskjøpet jf. forvaltningsloven § 33 annet ledd.

Omsetningsrådet delegerer myndigheten til å behandle klager fra kornkjøperen til Landbruksdirektoratet jf. omsetningsloven § 3 femte ledd.

§ 9. Opplysningsplikt og kontroll

Landbruksdirektoratet fører kontroll med at bestemmelsene i denne forskriften blir overholdt og kan herunder innhente opplysninger og foreta stedlig kontroll.

Kornkjøperen plikter å yte bistand ved slik kontroll. Det samme gjelder Felleskjøpet.

Kornkjøperen samtykker til forpliktelsene etter forskriften gjennom å søke om tilskudd.

§ 10. Tilbakebetaling

Dersom mottaker av tilskudd ikke oppfyller vilkår i denne forskriften eller vedtak truffet med hjemmel i denne, kan Landbruksdirektoratet helt eller delvis kreve det feilutbetalte beløpet tilbakebetalt fra mottaker eller motregnet i senere utbetaling. Det samme gjelder dersom mottaker av andre grunner har mottatt en utbetaling som ikke er berettiget.

For tilbakebetalingskrav kan det kreves renter når kravet ikke innfris ved forfall. Størrelsen på renten følger rentesatsen fastsatt med hjemmel i lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

§ 11. Dispensasjon

Landbruksdirektoratet og Felleskjøpet kan dispensere fra denne forskriften i særlige tilfeller.

§ 12. Ikrafttredelse mv.

Forskriften trer i kraft straks.

Forskriften kan oppheves av Landbruksdirektoratet når tiltaket er gjennomført.»

3. Landbruksdirektoratet delegeres myndighet til å godkjenne regnskap for tiltaket.

Korn - Markedstiltak for å håndtere overskudd av bygg høsten 2025

Sakens bakgrunn

Felleskjøpet Agri (FKA) søker i brev av 22. oktober 2025 om å benytte midler fra omsetningsavgiften til tiltak som kan avhjelpe den krevende situasjonen på bygg. Prognosen per september viser et overskudd på opp mot 108 700 tonn i kornåret 2025/26.

FKAs søknad gjengis her i sin helhet:

«Søknad om bruk av omsetningsmidler til håndtering av ubalanse i kornmarkedet

Bakgrunn

Ifølge prognosen av september 2025 ventes en tilgang på norsk korn, erter og oljefrø på 1 298 100 tonn. Dette tilsvarer 10 % over femårssnittet og 8 % over sesongen 2024/25. Prognosen viser en byggtilgang på 739 300 tonn, 27 % høyere enn femårssnittet og 15 % over sesongen 2024/25. I tillegg er det overlagret 7 100 tonn bygg fra sesongen 2024/25. Prognosen per september legger til grunn et forbruk på 2 700 tonn bygg til mat, som gir en total tilgang av bygg til fôr på 743 700 tonn i inneværende sesong.

En generell stor kornavling, sammen med en ubalanse mellom tilgang og etterspørsel av sorter er krevende. Det er prognosert 2 700 tonn bygg til mat, ut over dette har bygg ingen alternativ anvendelse enn til produksjon av kraftfôr.

Mottaksplikt fra andre kornkjøpere - dobbel mottaksplikt

Felleskjøpet Agri sin mottaksplikt er regulert i «*forskrift om markedsregulering for å fremme omsetningen av jordbruksvarer*», § 5-2-1. Mottaksplikt fra kornprodusent og § 5-2-2. Mottaksplikt fra kornkjøpere.

Det har vært et stort trykk på leveranser for kornkjøperne i løpet av høsten på Østlandet, og særlig av bygg. Per dags dato er situasjon at Felleskjøpet Agri sine mottaksanlegg og lagre har svært begrenset kapasitet. På Stavanger Havnesilo er all tilgjengelig og brukbar kapasitet brukt.

Det er per nå meldt inn 4 300 tonn på dobbel mottaksplikt, men slik sesongen er kan det komme flere innmeldinger.

Det er nødvendig å finne et alternativ som ivaretar kornprodusentene, samtidig som innmeldinger på dobbel mottaksplikt kan gjennomføres på en håndterlig og akseptabel måte for kornkjøperne.

1. Håndtering av ubalanse i kornmarkedet

I sesongen 2024/25 ble det brukt om lag 635 000 tonn bygg av kraftfôrindustrien. Det ble også overlagret 7 100 tonn bygg. Det ble uttrykt at en slik mengde bygg var krevende å bruke inn i kraftfôrindustrien, også sett i lys av totaltilgangen av norske karbohydratråvarer, og spesielt ved en relativ stor tilgang av fôrhavre.

Septemberprognosen 2025/26 viser en tilgang til bygg på 739 300. Sammen med overlagret bygg og fratrasket matkornforbruket på 2 700 tonn blir totaltilgangen 743 400 tonn. I inneværende sesong er tilgangen på havre og rug/rughvete lavere enn i fjor. Det presiseres at prognosen per september er usikker.

Det vil gjennom kvoteanbefalinger fra Felleskjøpet Agri markedsregulator i inneværende sesong legges til rette for at kraftfôrindustrien må bruke mest mulig av årets byggtilgang, for å unngå et stort overskudd inn mot neste kornsesong. Det vil ligge en forventning om at industrien må bruke mot et estimat på mellom 40 000 til 55 000 tonn mer bygg enn i fjorårets sesong. Det ansees som svært krevende å forbruke opp mot 100 000 tonn mer bygg inn i kraftfôret enn fjoråret på en sesong.

Akkurat nivå på kvoteanbefalingen på karbohydratråvare vil avhenge av tilgangstall i ny prognose per november, samt sammensetningen av den totale tilgangen og andelen mathavre. Kvoteanbefalingen fra markedsregulator korn vil som vanlig gis til Landbruksdirektoratet etter offentliggjøring av prognose.

Det foreligger ulike krav til fôrsammensetningen når det gjelder energi, fett, stivelse, trevler med mer ved optimering av fôr til de ulike dyreslagene. Ved å øke bruken av bygg påvirkes reseptenes innhold og sammensetning av andre næringsstoffer og stivelse. Å benytte en betydelig høyere andel bygg enn fjoråret inn i kraftfôret har en kostnadsside for industrien og kan gi et dyrere kraftfôr. I tråd med intensjonen om at det er kornbøndene som skal bære kostnaden ved en overproduksjon, bes det om et tiltak hvor det kan gis et tilskudd per kilo bygg betalt over omsetningsavgiften korn.

Prosess

Anbefalingen for importkvoter vil tilsi at tilgangen på bygg blir høyere enn det industrien har behov for. Da dette vil kunne føre til et dyrere kraftfôr foreslås det å gi et tilskudd per kilo bygg forbrukt av kraftfôrindustrien.

Det foreslås et tilskudd på 7 øre per kilo bygg som blir brukt av kraftfôrindustrien. Det er utfordrende å komme fram til et nøyaktig nivå for kostnadsdekning ved denne økte bruken av bygg i kraftfôrindustrien. Nivået er lagt for å motvirke effekten av økt kraftfôrpris som følge av økt byggtilgang for industrien.

Tiltaket vil gjelde kornkjøpere som kjøper norskprodusert korn til bruk i kommersiell kraftfôrindustri. Med kraftfôr menes fôr med høyt innhold av energi og/eller protein. Kraftfôr består av både karbohydrat- og proteinråvarer, samt fett og andre tilsetninger som vitaminer og mineraler^[1]. Det må ikke ytes tilskudd ved kjøp av korn til såkorn eller korn til hjemmemaling.

Som nødvendig dokumentasjon for dekning av kostnadene skissert i tiltaket, vil markedsregulator be om revisorattestert rapport om forbruk av bygg til kraftfôr i perioden 1. september 2025 til 31. august 2026. Utbetaling av tilskudd vil kunne skje etter søknad fra aktørene, sammen med innsendt dokumentasjon.

2. Kompensasjon for utsatt levering fra andre kornkjøpere til markedsregulator forbindelse med mottak av korn på dobbel mottaksplikt

På bakgrunn av den anstrengte mottaks- og lagersituasjonen hos Felleskjøpet Agri, må alternative lagringsmuligheter vurderes for å kunne håndtere korn meldt inn på dobbel mottaksplikt. 29.9.2025 ble det sendt ut en prosedyre hvor korn levert på dobbel mottaksplikt må vente med levering til uke 8 i 2026.

For å finne en løsning hvor korn på dobbel mottaksplikt kan tas imot før uke 8 foreslås det et tiltak hvor aktører som har meldt inn korn på dobbel mottaksplikt vil kunne få en godtgjørelse for å holde igjen kornet på eget lager. Tiltaket, som innebærer å beholde kornet på lager hos kornkjøperne, gis en godtgjørelse ved utsatt levering på dobbel mottaksplikt frem til innfasing hos Felleskjøpet Agri fra og med uke 8.

Prosess

Aktører som har meldt inn eller melder inn på dobbel mottaksplikt vil tilbys en godtgjørelse for å utsette levering av korn på dobbel mottaksplikt til etter uke 8. Det er lagt til grunn en rentesats avrundet til 6 %^[2]. Det er lagt inn en godtgjørelse for rullering av reguleringslager, ekstra svinn på reguleringslager, samt administrasjon/forsikring. Det tas utgangspunkt i målpris fratrasket prisnedskrivning.

For bygg vil det gi en godtgjørelse på 65 øre per dag per tonn. Ved behov vil det gjøres en skjønnsmessig vurdering av godtgjørelse av andre kornart, ut ifra de samme kriterier som for bygg.

Aktørene kan søke om kompensasjonen etter avtalt kvantum er levert på dobbel mottaksplikt.

3. Ved behov – godtgjørelse for utsatt levering fra kornprodusent, for å tilgjengeliggjøre plass til korn fra andre kornkjøpere

Det er per dags dato kommet to innmeldinger på dobbel mottaksplikt, på totalt 4 200 tonn. For å håndtere korn på dobbel mottaksplikt foreslås det et tiltak hvor Felleskjøpet Agri, *ved behov*, vil søke å gi en godtgjørelse til kornprodusenter, slik at mottakskapasitet frigjøres for å kunne ta imot korn som er innmeldt på dobbel mottaksplikt. Det vil bety at kornprodusenter vil kunne tilbys en kompensasjon for å holde igjen korn utover vinteren og våren.

Effekten av utsatt levering fra kornprodusent er å sikre forpliktelsen for å ta imot korn på dobbel mottaksplikt, ved at kornprodusenter leverer på et senere tidspunkt hvor mottakskapasiteten er større.

Prosess

Avhengig av kvantum som meldes inn på dobbel mottaksplikt vil Felleskjøpet Agri *ved behov* kunne gi en godtgjørelse til kornprodusenter som har korn på lager og som lever til FKA for utsatt leveringstidspunkt. Dersom det blir et betydelig volum vil det være behov for å forskyve tilsvarende kvantum levert fra kornprodusenter fra uke 1-5, mot uke 6-11. Dersom aktørene som melder inn/har meldt inn på dobbel mottaksplikt benytter tiltak 2, eller det ikke kommer ytterligere innmeldinger, vil det derimot ikke være behov for et slikt tiltak.

Det forutsettes likebehandling av kornprodusenter ved et slikt tiltak.

Et slikt tiltak krever en grundigere gjennomgang av den praktiske gjennomføringen, dersom den skal iverksettes.

Vi ber om en positiv tilbakemelding til et slikt tiltak, og at markedsregulator kan komme tilbake med nærmere redegjørelse for den praktiske gjennomføringen dersom det skulle bli behov for det.

I pkt. 1-1 i Retningslinjer for markedsregulering av korn heter det at andre tiltak kan iverksettes etter forhåndsgodkjennelse av Omsetningsrådet i det enkelte tilfelle. Felleskjøpet Agri markedsregulering mener at de tre foreslåtte tiltakene kan gjennomføres etter denne bestemmelsen.

Kostnad og finansiering

Omsetningsavgiften ble i 2025/26 ble satt til 5,5 øre per kilo. Det ble lagt til grunn et overlagret kvantum på 94 500 tonn til en kostnad på 570 kroner/tonn. Fondet er etter vår oversikt på om lag 21,435 mill. kroner pr. 01.07.2025. Det er da hensyntatt en kostnad for

overlagring i sesongen 2024/25 for 7 500 tonn bygg og 6 100 tonn havre, til en kostnad på 4,686 millioner kroner.

En omsetningsavgift på 5,5 øre per kilo og en prognosert kornavling på 1 298 100 tonn gir totalt 71,4 millioner kroner inn i sesongen 2025/26. Med et inngående fond på 21,435 millioner gir det disponible midler på 92,835 millioner. Kostnader knyttet til administrasjon for Omsetningsrådet, administrasjon/prognoser i FKA og faglige tiltak/opplysningsarbeid er estimert til 14,9 millioner i inneværende sesong.

Tiltak 1- Et forbruk av bygg utover fjorårssesongen på mellom 40 000 – 55 000 tonn og et tilskudd på 7 øre per kilo bygg har en kostnad i størrelsesorden 47,3 – 48,3 millioner kroner. Foreslått kompensasjon på mellom 40 000 – 55 000 tonn og andre kostnader knyttet til administrasjon for Omsetningsrådet, administrasjon/prognoser og faglige tiltak/opplysningsarbeid vil totalt komme på 62,2 – 63,2 millioner. Fondet er da ventet å være i størrelsesorden 29,6 - 30,7 millioner kroner mot slutten av inneværende sesong, før eventuelt andre tiltak er iverksatt.

Tiltak 2 – Kostnaden ved å gi en godtgjørelse for utsettelse av leveranse fra kornkjøper til markedsregulator vil avhenge av kvanta som meldes inn og om aktørene godtar en godtgjørelse for å utsette levering til etter uke 8. Tas det utgangspunkt i allerede innmeldt kvanta på 4 200 tonn bygg og en utsettelse fra 1. oktober til 1. april vil tiltaket koste om lag 500 000 kroner. Dersom totalkvantumet blir 30 000 tonn bygg vil tiltaket ha en kostnad på i underkant av 3,5 millioner kroner. Ved innmelding på dobbelt mottaksplikt av eventuelt andre kornarter kan kostnaden ved tiltaket bli noe endret.

Tiltak 3- Kostnaden ved å gi en godtgjørelse til kornprodusent for å utsette levering vil avhenge av interessen fra kornprodusentene til å lagre eget korn lenger mot en godtgjørelse og hvor mye en slik godtgjørelse vil være. I et forsøk på å sette en øvre ramme kan det tas utgangspunkt i 70 000 tonn og en kostnad på eksempelvis 0,5 øre per kilo per uke i perioden uke 5-11, noe som vil tilsi 350 000 kroner per uke. Legges det til grunn 7 uker, tilsvarer det 2,45 mill. kroner. Dette må ansees som et eksempel, da innmeldingene trolig vil være et mindre kvantum og antall uker vil kunne variere.

Fondet har midler til å håndtere tiltak 1. Det vil også være rom for å håndtere tiltak 2 og/eller 3. Dersom aktører som melder inn korn på dobbel mottaksplikt godtar å holde på korn frem til etter uke 8, er det ikke behov for tiltak 3.

Behov for ytterligere tiltak

Selv om det legges til rette for økt bruk av bygg gjennom forslag til importkvoter i november vil det fortsatt kunne være behov for overlagring av bygg til sesongen 2026/27, evt. gjennomføring av andre tiltak. Overlagring eller andre tiltak vil også ha en kostnad over omsetningsavgiften. Utbetaling for overlagring eller nedskriving vil være i oktober/november 2026, som betyr at omsetningsavgiften som settes august 2026 også vil kunne ta høyde for dette. Det er slik sett naturlig å se et overskudd og behovet for tiltak, med påfølgende kostnader, over to år.

Det er sendt inn en søknad på vegne av Graminor om bruk av omsetningsmidler på Speed Breeding, som er ventet å bli behandlet i november 2025. Ved en godkjenning av søknaden vil første utbetaling være 4. kvartal 2026, hvor omsetningsavgiften som settes august 2026 også vil kunne ta høyde for dette.

Avveininger og alternativer

Ifølge forskrift om markedsregulering til å fremme omsetning av jordbruksvarer har markedsregulator ansvaret for effektivt og konkurransenøytralt å gjennomføre

markedsregulering slik at kostnadene blir lavest mulige.

Alternativ anvendelse og lagringsalternativer som er vurdert i inneværende sesong

FKA har gjennomført noen sonderinger knyttet til alternativ anvendelse og lagringsalternativer for overskuddsvare for denne kornsesongen.

Lagring i båt - FKA har bedt båtmegler JAS Woldwide Norway AS, om muligheter for bruk av båter for lagring av korn. Deres tilbakemelding er oppsummert:

- markedssituasjonen for bulkskiping i Norge tilsier svært liten/ingen ledige kapasiteter som tar «lagringsoppdrag».
- skal det leies et skip for lagring av korn må dette skipet være godkjent for seilas og i full drift.
- skip som kan lagre ca. 4 500 tonn vil koste om lag kr 60 000,- per dag.
- skip som kan lagre mellom 20-30 000 tonn korn har estimert kostnad på om lag 200 000,- per dag. For store skip er det også en utfordring å få varene ut av skipet, noe som vil føre til økte kostnader og kan kun utføres ved enkelt havneanlegg.

Etter en gjennomgang er konklusjonen at det er lite ledig kapasitet og at lagring i båt vil bli en kostbar løsning. Det kan være et alternativ for lagring for en kortere periode, men mindre egnet for lagring over en lengre periode (overlagring).

Planlager - FKA har gjennomgått ledige lageralternativer på Østlandet annonsert på finn.no. FKA sin eiendomsavdeling har også sondert markedet for lageralternativer. Vår erfaring er at det er svært lite egnet lagerkapasitet å oppdrive. For å kunne ha en fornuftig drift av denne typen lager må det ha en viss minimums størrelse, en er avhengig av tippehøyde for trailere, bruk av hjullaster for håndtering, byggkonstruksjoner som tåler håndteringen, samt kontroll på skadedyr. FKA sin kartlegging tilsier at det er svært få/om noen egnede lagerfasiliteter på Østlandet som tilfredsstiller vår kravspesifikasjon. Lagring i andre land er ikke vurdert.

Annen anvendelse av bygg

- *Utenlands bearbeiding av bygg til etanolproduksjon*
FKA har vært i kontakt med Lantmännens Biorefineries i Sverige. Ved fabrikken i Norrköping og Lidköping prosesserer de ca. 650 000 tonn korn per år - hovedsakelig hvete, men også noe bygg og matrester. De kjører normalt fabrikken på full kapasitet 24/7. Dette kan være et alternativ, men det er så langt ikke blitt innhentet priser eller om det er kapasitet. Det er heller ikke sjekket muligheten for avsetning av etanol i det norske markedet.
- *Bruk av bygg til fiskefôr*
FKA har hatt kontakt med fiskefôrprodusenten EWOS vedrørende kjøp av bygg til deres produksjon. Det er ikke av interesse.

Avveininger av foreslåtte tiltak

Å gi en anbefaling på importkvotene som legger til rette for å bruke så mye som mulig av tilgangen på bygg er viktig for å unngå en stor overlagring av bygg inn i kornsesongen 2026/27. Samtidig vil et forbruk av bygg som er i størrelsesorden 40 – 55 000 tonn høyere enn fjoråret vil gi økte kostnader for kraftfôrindustrien og kan føre til et dyrere kraftfôr. Intensjonen med markedsregulering er at kornbonden skal ha ansvaret med en overproduksjon, og slik anser vi det som riktig at midler fra omsetningsavgiften korn går til å

dekke deler av de økte kostnadene for kraftfôrindustrien ved en ubalanse i kornmarkedet.

Dersom sesongen 2026/27 blir tilsvarende et 5-årssnitt vil det kunne tilsvare en byggtilgang på om lag 605 000 tonn. Ved en overlagring av bygg vil det da oppstå en situasjon hvor sesongens byggoverskudd potensielt må overlagres over flere sesonger, med de kostnader og logistikkutfordringene det medfører. Dette vil også begrense mottakskapasiteten for kornhandlerne og skape logistikkutfordringer og begrense fleksibiliteten i drift av kornmottakene for sesong 2026/2027. Konsekvensen vil være at primærprodusentene opplever redusert mulighet for levering av korn i sesongen 2026/27. Dette vil være krevende og medføre uforutsigbarhet og mulige økonomiske tap for kornbonden.

Tiltak 2 vil forenkle logistikken med en håndtering av dobbel mottaksplikt. En fordel vil være at en vil unngå å håndtere kornet flere ganger ved å flytte kvanta til og fra eksterne lagre. Det er også en utfordring å finne ledige og egnede eksterne lagre. Å gi en godtgjørelse for å beholde korn hos kornaktører, slik at kornet forblir på samme sted før levering, gir en mer kostnadsbesparende og rasjonell håndtering av kornet. For å håndtere dobbel mottaksplikt før uke 8 ansees tiltak 2 som et kostnadseffektivt og rasjonelt tiltak.

Tiltak 3 må sees på som et nødvendig verktøy for å kunne håndtere større innmeldinger på dobbel mottaksplikt. Vi ber om en positiv tilbakemelding til et slikt tiltak, og at markedsregulator kan komme tilbake med nærmere redegjørelse for den praktiske gjennomføringen dersom det skulle bli behov for det.

Vi ber om at denne søknaden behandles så raskt som mulig.

Med vennlig hilsen
Felleskjøpet Agri SA markedsregulering korn

Astrid Een Thuen

[\[1\] kt20-forartikkel-02web.pdf](#)

[\[2\]](#) NIBOR 3 mnd. per 8.10.2025 på 4,39 % + utlånsmargin per 8.10.2025 på 1,41 % - SSB.»

Beskrivelse av FKAs søknad

FKA beskriver i sin søknad en situasjon på bygg som gir et overskudd på rundt 108 700 tonn, dersom man legger til grunn et forbruk til kraftfôrindustrien lik fjoråret. Årets kornavling har vært generelt stor, og trykket på leveranser til kornkjøperne har vært høyt. Mottaks- og lagringskapasiteten er på nåværende tidspunkt begrenset, og et volum på 4 300 tonn har allerede blitt meldt inn på dobbel mottaksplikt. Det er mulighet for at innmeldt volum på dobbel mottaksplikt kan bli større.

Problemstillingen er dermed todelt:

1. det er langt mer bygg enn det som kraftfôrindustrien etterspør under de gitte rammebetingelser (importkvoter og priser) og noe av denne mengden søkes nå tatt ut av markedet inneværende kvoteår
2. det er begrenset med mottaks- og lagringskapasitet på FKAs anlegg og ønsker tiltak som forskyver leveransene framover i tid.

FKA skisserer i sin søknad tre tiltak som kan avhjelpe situasjonen; ett som søker å oppnå økt forbruk av bygg i kraftfôrindustrien, og to som søker å løse kapasitetsutfordringen på mottak og lagring. Ett av de to sistnevnte vil kun bli aktuelt å etablere og iverksette dersom de andre

ikke gir ønsket effekt.

FKA skriver videre at selv med de foreslåtte tiltakene vil det kunne bli behov for overlagring av bygg til sesongen 2026/27, eventuelt andre tiltak som også vil ha en kostnad ved seg.

Andre løsninger og bruksområder for bygget har blitt vurdert: Lagring i båt, bruk av planlager, utenlands bearbeiding av bygg til etanolproduksjon og bruk av bygg til fiskefôr. Ingen av disse alternativene blir vurdert som gjennomførbare.

Prosess

Landbruksdirektoratet tok kontakt med FKA den 30. september 2025. Bakgrunnen var at direktoratet fikk kunnskap om FKAs utsendelse av retningslinje og rutine for mottak på dobbel mottakspunkt. Behovet for å finne løsninger for overskuddet av bygg ble en sentral del av møtet. Landbruksdirektoratet avholdt på kort varsel møter med alle de store aktørene i bransjen 6. og 7. oktober 2025 om markedssituasjonen på bygg. Formålet med møtene var å kartlegge situasjonen i kornmarkedet, spesielt for bygg, fra flere synsvinkler. Av konkurransemessige årsaker ble ikke innhold i tiltakene diskutert i møtene.

Landbruksdirektoratet har mottatt skisser til tiltak fra FKA og søknaden som nå er lagt fram er utarbeidet etter kontakt med Landbruksdirektoratet. Det har vært god dialog mellom FKAs markedsregulering og Landbruksdirektoratet i utformingen av detaljene i forslagene til forskrift som nå legges fram.

Landbruksdirektoratets vurdering

Markedsregulator Felleskjøpet Agri (FKA) har etter årets kornhøst, prognosert et overskudd av bygg på drøyt 100 000 tonn over det som antas å være kraftfôrindustriens behov. Den gode kornhøsten har gitt et betydelig press på mottaks- og lagerkapasiteten på samtlige anlegg på Østlandet. Situasjonen har dessuten skapt uro om ordningen med dobbel mottakspunkt av korn hos markedsregulator (FKA), en ordning som aldri har vært benyttet siden den trådte i kraft i 2002.

Stopp i mottak på lokale anlegg i noen regioner og det er utsikter til at større mengder korn ønskes levert til markedsregulator. Markedsregulator har ikke tilstrekkelig mottaks- og lagerkapasitet til å kunne ta imot alt kornet som ønskes levert på dobbel mottakspunkt på leverandørens ønsket tidspunkt.

Følgende tre tiltak, som skal ses i sammenheng, foreslås for å håndtere det store utbudet av bygg:

1. Reduserte importkvoter kombinert med kompensasjon for økt bruk av norsk bygg til kraftfôrindustrien
2. Kompensasjon til kornkjøpere for utsatt leveranse av korn til markedsregulator
3. Ved behov - kompensasjon for leie av lager hos kornprodusent, for å tilgjengeliggjøre plass til korn fra andre kornkjøpere i forbindelse med levering på dobbel mottakspunkt.

I følge søknaden er ytterligere tiltak vurdert, som lagring i båt, leie av planlager og alternativ anvendelse til etanolproduksjon og til fiskefôr. En ordning med en større prisreduksjon på et parti bygg framfor en flat sats på alt ble også vurdert. Alle er vurdert som praktisk vanskelige å gjennomføre og målrettet. Landbruksdirektoratets vurdering er at markedsregulator kunne ha gjort en grundigere utredningen av alternativer, men har samtidig forståelse for at tid et tema. Videre burde markedsregulator ha handlet før, ved for eksempel å ta ned prisen i markedet.

I det følgende vurderes tiltakene hver for seg før Landbruksdirektoratet summerer opp en helhetlig vurdering og anbefaling.

(1) Reduserte importkvoter og kompensasjon for økt bruk av norsk bygg til kraftfôrindustrien

Prinsippet bak det norske importvernet for kraftfôrråvarer, er at det skal legges til rette for avtak av norske råvarer, og suppleres med import. For karbohydratråvarer til kraftfôr er importvernet kvantumsbasert. Tollavgiftssatsen innenfor kvotene settes i prinsippet slik at importvarer har samme kostnad som tilsvarende norske råvarer.

Landbruksdirektoratet administrerer importvernet for korn ved å fastsette tollkvoter for korn til mat, karbohydratråvarer til kraftfôr og oljefrø. Administreringen følger bestemmelsene i § 22 i «forskrift om administrative nedsettelse av tollavgiftssatser for landbruksvarer» og bestemmelsene i kapittel III i «forskrift om fordeling av tollkvoter for landbruksvarer». Kvoteåret er 1. september - 30. august.

I denne saken er det karbohydratråvarekvoten som er relevant. Landbruksdirektoratet fastsetter importkvotene for korn etter råd fra FKA. Deres råd baseres på prognoser. Innenfor kvotene fastsetter Landbruksdirektoratet tollavgiftssatser slik at prisen på importert vare, inkludert toll, skal bli tilnærmet lik norsk engrospris. Utgangspunktet for den norske engrosprisen er målpris.

I august leverer markedsregulator første prognose. I prognosen som ble framlagt til bransjemøtet i august, ble det tatt utgangspunkt i et forbruk av norsk korn til fôr på 1 099 tusen tonn. Etter bransjemøte ble dette redusert til 1 051 tusen tonn da bransjen mente det var lagt til grunn bruk av for mye bygg. Foreslått importkvote ble som en følge av dette justert opp. Importbehovet for kvoteåret 2025/26 ble i august «fastsatt» til 352 000 tonn (minus GSP og MUL-import), og 125 000 tonn ble tildelt i august-auksjonen.

I 2017 utarbeidet FKA rapporten «Rom for bruk av norsk korn». Her framgår det at minimumsbehov for importerte kraftfôrråvarer er 185 000 tonn, et robustalternativ er 235 000 tonn. Det forutsetter at det er tilstrekkelig med norske fôrhumle og kli. Siden den gang har kraftfôrforbruket økt med et par prosent og minimumsbehovet er dermed noe større. I følge FKA er minimumsbehovet i år, beregnet ut fra septemberprognosen, på 292 000 tonn import for kvoteåret 2025/26.

I søknaden av 22. oktober sier FKA at det gjennom kvoteanbefalinger i inneværende sesong vil legges til rette for at kraftfôrindustrien må bruke en betydelig del av årets byggtilgang, for å unngå at hele overskuddet tas med inn i neste kornsesong. Målsetningen er 40 – 55 000 tonn over forbruket i fjorårets sesong, men FKA avventer novemberprognosen før det gjøres endelig beslutning om hvor mye de vil redusere på grunnlaget for kvoten.

Økt andel bygg i fôret hevdes det kan øke behovet for andre og dyrere ingredienser, ofte importerte, for å oppnå riktig teknisk kvalitet (pellets o.l.). Dersom en strammer inn importkvotene med f.eks. 40 -55 000 tonn vil det, alt annet likt, kunne medføre at råvarekostnadene øker og dermed prisen for kraftfôr. Kostnaden veltes over på husdyrprodusentene, helt eller delvis.

For å avhjelpe dette foreslår derfor FKA et tiltak som de mener er «i tråd med intensjonen om at det er bøndene som skal bære kostnaden ved en overproduksjon, bes det om et tiltak hvor det kan gis et tilskudd per kilo bygg betalt over omsetningsavgiften korn.»

Tiltaket er et tilskudd for alt norsk bygg som anvendes i kommersiell kraftfôrindustri, på 7

øre per kg, finansiert over omsetningsavgiften for korn. Landbruksdirektoratet har i møter med FKA fått utfyllende informasjon om den praktiske utformingen:

- FKA som markedsregulator står for administrering av ordningen.
- De utarbeider et informasjonsopplegg for hele bransjen straks etter vedtak i Omsetningsrådet.
- Etter kvoteårets utløp og innen søknadsfrist søker kraftfôrprodusentene om tilskuddet ved å rapportere, på fastsatt format og med revisorbekreftelse, til FKA.
- Tilskuddet utbetales etter kvoteårets utløp fra FKA.
- FKA får utgiftene ved tiltaket dekket på lik linje som for andre markedsreguleringstiltak.

FKA mener tiltaket kan vurderes etter retningslinjer for markedsregulering av korn. Punkt 1-1 *Ausetningstiltak* som kan finansiere, punkt c) Andre tiltak, står det følgende: «Andre tiltak kan iverksettes etter forhåndsgodkjennelse av Omsetningsrådet i det enkelte tilfelle. Nærmere bestemmelser kan fastsettes av Omsetningsrådet.»

Landbruksdirektoratet har vurdert tiltaket etter markedsreguleringsforskriftens 3-1: *«Markedsregulator har ansvar for effektivt og konkurransenøytralt å gjennomføre markedsreguleringen slik at kostnadene blir lavest mulig.»*

Rent administrativt, vurderer Landbruksdirektoratet at tiltaket er praktisk gjennomførbart. Det er et begrenset og oversiktlig antall tilskuddsberettigete mottakere. Tilskuddet er forutberegnelig, krever lite bruk av skjønn og er målbart i etterkant. Tiltaket er tilgjengelig for alle.

Som FKA skriver i søknaden, er det utfordrende å komme fram til et «nøyaktig nivå for kostnadsdekning ved den økte bruken av bygg i kraftfôrindustrien». En sats på 7 øre per kg er likevel vurdert til å gi en reell kompensasjon og nok til å motvirke noe av effekten på kraftfôrprisen. Landbruksdirektoratet ser at denne vurderingen kan vært gjort noe grundigere, men ser det er en vanskelig og tidkrevende øvelse med mange metodiske utfordringer og usikkerhetsfaktorer.

Til forskjell fra andre produksjoner med markedsregulering, er korn innsatsfaktor i andre sektorer i form av fôr. Tilskuddet som foreslås kan bidra til at kostnaden i mindre grad videreføres i verdikjeden. Prinsippet i markedsreguleringen, er at jordbruket selv har ansvar for å håndtere produksjonsoverskudd. Underforstått, det er den sektoren som har skapt overskuddet som også skal ta hånd om det, ikke andre sektorer. Uten prisreduksjon er sannsynligheten høy for at kostnadsøkningen i stor grad vil veltes over på husdyrprodusenten i form av dyrere kraftfôr.

Kostnaden som belastes omsetningsavgiften ved tiltaket, er avhengig av hvor mye bygg som til slutt blir brukt. Det styres mot at det skal overlages i størrelsesorden 50 000 tonn, og med et økt forbruk av bygg på størrelsesorden 40 – 55 000 tonn, gir det en belastning på fondet i størrelsesorden 47,3 – 48,3 mill. kroner.

Landbruksdirektoratet ser behovet for at tiltak iverksettes raskt for å avhjelpe situasjonen. Ideelt sett burde markedsregulator igangsatt tiltak tidligere. Det var kjent allerede våren 2025 at det var solgt mye såkorn av bygg. At man var i ferd med å gå inn i en kornsesong med stort overskudd burde derfor vært adressert tidligere, blant annet ved å bruke prisme mekanismen. Målpris skal oppnås i et marked i balanse. Ved overskudd kan prisen man styrer mot legges lavere. Dette burde vært signalisert i god tid før ny sesong

Dette er en uprøvd ordning og det hefter derfor noe usikkerhet om hvor mye byggforbruket vil øke og hvor mye det slår ut på kraftfôrprisen. Men det er en markedssituasjon hvor det må handles raskt og effekten av tiltaket vil avta jo lengre tid det går før informasjonen om tiltaket når bransjen. Landbruksdirektoratet støtter derfor FKAs søknad om å bruke omsetningavgift

til tiltaket, forutsatt at importkvoten reduseres.

Det bemerkes avslutningsvis at dersom tiltak viser at det faktisk er mulig å bruke opptil 40 – 55 000 tonn bygg utover dagens forbruk, bør det gi føringer for kvoteforslag og -fastsettelser påfølgende år.

(2) Kompensasjon til kornkjøpere for utsatt leveranse av korn til markedsregulator

FKA har mottaksplikt fra primærprodusenter så vel som andre kornkjøpere. Den sistnevnte omtales gjerne som den doble mottaksplikten.

Bestemmelsen om den doble mottaksplikten har vært der siden tidlig 2000-tallet, men er ikke blitt benyttet. Sesongmessig overskudd har vært håndtert med regulering mot godtgjørelse mellom sesonger og nedskrivning av mathvete til før.

Kornhøsten 2025 er god, særlig for bygg, og den doble mottaksplikten er blitt aktualisert. Kornkjøpere har fått kapasitetsutfordringer og ønsker å levere til markedsregulator. Den 29. september orienterte FKA alle kornkjøpere om hvordan de ville praktisere ordningen med dobbel mottaksplikt. Det skapte uro i bransjen.

Kornkjøpere har krav på å få levere korn til markedsregulator FKA på den doble mottaksplikten på de betingelser som fremgår av markedsreguleringsforskriften § 5-2-2.

*«Markedsregulators mottaksplikt gjelder også for norskprodusert korn og oljefrø fra andre kornkjøpere. Mottaksplikten gjelder i **perioden 1. oktober–15. april** det enkelte avtaleår og da for restkvanta som ikke kan selges på vanlig kommersielle vilkår til matmel eller kraftfôrindustrien. Bindende innmelding skal skje til markedsregulator **senest 10 kalenderdager før ønsket leveringsdato** og senest 15. april. Leveransen skal skje til nærmeste noteringsanlegg såfremt kjøper og selger ikke blir enige om noe annet. Det er likevel en forutsetning at markedsmulighetene utnyttes før restkvantum meldes inn.*

*Norskprodusert korn og oljefrø fra andre kornkjøpere skal minimum betales med samme pris og i henhold til de kvalitetskriterier som gjelder for norskprodusert korn levert direkte fra kornprodusent på samme anlegg og tidspunkt. Den pris som betales for korn av basiskvalitet **skal likevel ikke overstige målpris** for den aktuelle varen. Det skal ut fra hva som til enhver tid er vanlig i markedet, tas hensyn til eventuell markedsmessig merverdi som er tilført varen i form av kvalitet, og til eventuell kostnadsinnsparing på grunn av levering av større kvanta. Prisen kan justeres for prisnedskrivningstilskudd og pristrekk som allerede er utbetalt til eller trukket fra kornkjøper.»*
(Uthevingen i sitat er av særlig relevans for vurderingen)

Hensikten med den doble mottaksplikten er å sikre kornbonden avsetning ved et anlegg i nærheten, uavhengig av hvem som drifter det nærmeste kornmottaket. Kornmottaket igjen er avhengig av å kunne transportere kornet videre til en sikker avsetning for å sikre mottaket fra bønder i sitt nærrområde. Risikoreduksjon for kornbonden er formålet.

For å unngå at kornmottakene skulle utnytte den doble mottaksplikten for egen risikoavlastning, ble bestemmelse utformet slik at det er økonomisk mindre gunstig å anvende den framfor å finne annen avsetning. Prisen er oppad begrenset til målpris, selv dersom priskurven på det aktuelle tidspunkt er over målpris.

FKA skisserer i søknaden et tiltak hvor kornkjøperne kan levere på dobbel mottaksplikt fra nå, men mot en kompensasjon dersom de ikke levere før etter uke 8 (etter 15. februar).

Den praktiske utformingen av tiltaket er, utarbeidet i dialog mellom markedsregulator og Landbruksdirektoratet:

- FKA tilbyr en kompensasjon for å utsette leveringen på dobbel mottaksplikt til tidligst uke 8 (etter 15. februar).
- Det gis kompensasjon fra 11. kalenderdag etter innmelding, men tidligst fra 1. oktober (kun relevant for de to aktørene som allerede har meldt inn) til dagen kornet er avtalt levert.
- Kompensasjonen gis som en dagsats (øre per tonn per dag) som kompensasjon for kapitalbinding og lagringskostnader.
- FKA utbetaler tilskuddet etter at leveransen er mottatt.

Det er beregnet en lagringsgodtgjørelse tilsvarende 65 øre per tonn per dag for bygg. Det er gjort en beregning i søknaden basert på kapitalkostnader og enkelte andre kostnader som påbeløper i lagringsperioden som vi ikke har vurdert nærmere. Det bemerkes at kompensasjonen per år er lavere enn makssatsen som ytes ved overlagring etter retningslinje for markedsregulering.

Prissignaler skal være det viktigste reguleringstiltaket, både mellom sesonger og internt i sesongen. Målpris er en pris som skal oppnås i et balansert marked, med overenstemmelse mellom tilbud og etterspørsel av varen. Tilbudsoverskuddet på bygg tilsier at markedsregulator burde styrt mot en pris under målpris. Videre kunne priskurven vært utformet på et vis som stimulerte til at en større andel av kornet ble levert på et senere tidspunkt i kornåret.

Det kan argumenteres at prisløypen burde vært justert ned nå i oktober, for å så tas opp igjen i ukene 5 – 12 i 2026. På spørsmål fra Landbruksdirektoratet svarer markedsregulator at det vil ha begrenset effekt og skape usikkerhet. De som leverer før jul, gjør det trolig uansett av likviditets- eller lagerkapasitetsårsaker, for oppgjør for leielagring i uke 4 har kornbonden en berettiget forventning og plutselige reduksjoner vil føre til usikkerhet i neste sesong.

Som markedsregulator skriver, er effekten av tiltaket usikker. Imidlertid er kostnaden som skal belastes omsetningsavgiften begrenset dersom tiltaket ikke fungerer. Dersom totalkvantumet blir 20 000 tonn, anslås kostnaden til å være i størrelsesorden 2,4 mill. kroner. For den mengden som er meldt inn per i dag blir kostnaden om lag 0,5 mill. kroner.

Landbruksdirektoratet vurderer tiltaket til å ivareta krav til likebehandling da det er åpent for alle kornkjøpere. Tiltaket er trolig rimeligere enn dersom FKA skulle leie ekstra kapasitet. Tiltaket vurderes derfor til å være i tråd med markedsreguleringsforskriftens § 3-1 om effektiv, konkurransenøytral og kostnadseffektiv forvaltning.

(3) ved behov - kompensasjon for leie av lager hos kornprodusent

Landbruksdirektoratet gjør av tidshensyn ingen ytterligere vurderinger av ordningen, men er positive til å gjøre en vurdering på kort varsel dersom behovet melder seg.

Juridiske vurderinger

Omsetningsloven og forvaltningsloven – føringer for tiltaket

De to tiltakene som legges frem for rådet, kan i stor grad sies å være nyutviklede. Dette har sammenheng med at det tidligere i liten grad har vært et så stort overskudd av korn generelt, og bygg spesielt. Denne situasjonen har oppstått samtidig med at det er begrensede lagringsmuligheter hos markedsregulator. De foreslåtte tiltakene er innrettet for å avhjelpe denne situasjonen.

Det kan generelt sies at Omsetningsrådet har et stort forvaltningsmessig skjønnsrom, til å utforme og iverksette tiltak som skal bidra til å balansere markedet, jf. omsetningsloven § 11 første ledd, sammenholdt med rettspraksis. Det ligger også i dette at rådet, slik som i dette

tilfellet, kan iverksette flere tiltak samtidig som sammen skal bidra til å oppnå et bestemt resultat. Dersom man ser rådets myndighet i sammenheng med markedsregulator og Landbruksdirektoratets myndighet innenfor tollforvaltningen kan dette bidra til enda mere effektive virkemidler.

Begge tiltakene som er foreslått for rådet er innrettet slik at det bevilges midler som skal gi incitament til å få markedsaktørene til å handle på en bestemt måte.

I det første tiltaket (tilskuddsordning som skal kompensere for økt bruk av norsk bygg) bevilges det midler som skal kompensere kraftforprodusenter for økt bruk av norsk bygg i produksjonen. Virkemidlet er avhengig av at Landbruksdirektoratet samtidig, på anmodning fra markedsregulator, reduserer kvotene for import av korn til bruk i kraftforindustrien. Dette vil bli gjort i form av vedtak i Landbruksdirektoratet med hjemmel i forskrift 22. desember 2005 nr. 1723 om administrative nedsettelse av tollavgiftssatser for landbruksvarer (FAT).

I det andre tiltaket (tilskuddsordning som skal stimulere kornkjøperes til å frivillig bruke egne lagringsmuligheter), bevilges det midler til å avhjelpe en akutt situasjon som har oppstått på grunn av manglende lagringskapasitet hos markedsregulator til å ta imot korn på den doble mottaksplikten. Det kan bemerkes at den doble mottaksplikten er et virkemiddel pålagt markedsregulator i rammebestemmelsen § 3. Ved å bevilge tilskudd til å kompensere kornkjøperes for kostandene med å utsette leveransene på den doble mottaksplikten, opprettholdes effektiviteten i virkemidlet og det samlede systemet for markedsregulering.

Som det fremgår av saksfremstillingen, er det nødvendig å gjøre disse tiltakene med stor grad av hurtighet. Direktoratets sekretariat har derfor hatt begrenset med tid til å forberede saken for rådet. Dette kan sies å være uheldig i forhold til de kravene som normalt stilles til saksbehandling etter forvaltningsloven, herunder krav til vedtak i forskrifts form. Siden det skal gis tilskudd til en ubestemt gruppe kraftfôrprodusenter og kornkjøperes må vedtakene skje i forskrifts form. På den andre siden ligger det i markedsreguleringens natur at det må gjøres raske avgjørelser som reaksjon på endringer i markedet. Omsetningsloven, og Omsetningsrådet er med sin sammensetning tilpasset denne situasjonen.

Forvaltningsloven har også regler som er tilpasset denne situasjonen. Forvaltningsloven har saksbehandlingsregler for forskrifter. Det stilles i utgangspunktet omfattende krav om forhåndsvarsling før forskrift blir vedtatt. Det heter således i § 37 at «offentlige og private institusjoner og organisasjoner for de erverv, fag eller interessegrupper som forskriftene skal gjelde eller gjelder for eller hvis interesser særlig berøres, skal gis anledning til å uttale seg før forskriften blir utferdiget ...», og videre, «forvaltningsorganet bestemmer på hvilken måte forhåndsvarslingen skal foregå og kan sette frist for å gi uttalelse». Endelig heter det at: «Uttalelser skal gis skriftlig. Forvaltningsorganet kan i den enkelte sak samtykke i at uttalelse gis muntlig. Når saken egner seg for det, kan forvaltningsorganet bestemme at forhandlinger om saken skal foregå i møte.».

Landbruksdirektoratet foreslår at man i dette tilfellet forhåndsvarsler gjennom at forskriften høres ved utsending av sakspapirene, (med forskriftsutkast) til Omsetningsrådets representanter, med frist for uttalelse på det tidspunktet som møtet i Omsetningsrådet avholdes. Omsetningsrådet representerer i høy grad «... offentlige og private institusjoner og organisasjoner for de erverv, fag eller interessegrupper som forskriftene skal gjelde for, og de interesser som særlig berøres». Det foreslås videre at høringen av saken ikke skjer skriftlig, men i Omsetningsrådets møte. Etter Landbruksdirektoratets vurdering vil slik saksbehandling være i samsvar med forvaltningslovens krav.

Dersom noen i Omsetningsrådet protesterer på denne fremgangsmåten bes dette meddelt Landbruksdirektoratet umiddelbart og før behandlingen i rådet.

Saken har også en slik karakter når det gjelder mulig påvirkning av markedet at det ikke ville være forsvarlig å sende saken på alminnelig høring. Det må antas at saken kan påvirke konkurransen i markedet, noe som i størst mulig grad skal unngås. Dette følger av rammeforskriften § 1, hvor det heter at Omsetningsrådets vedtak skal «... utformes på en måte som gjør at de i minst mulig grad påvirker konkurranseforholdene mellom ulike aktører eller grupper av aktører i markedet.» Det vises for øvrig til avsnitt over, hvor Landbruksdirektoratet informerer om den kontakten direktoratet har hatt med bransjen. Når det gjelder kontakten med de uavhengige aktørene har denne kontakten vært slik at den ikke har diskutert de foreslåtte tiltakene konkret.

Landbruksdirektoratet vurderer det slik at Felleskjøpet i tilstrekkelig grad har vurdert alternative markedsreguleringstiltak for å finne frem til tiltak med lavest mulig kostnad, jf. markedsreguleringsforskriften § 3-1 femte ledd.

Belastning på fondet

Omsetningsavgiften for 2025/26 er 5,5 øre per kg. Fondet var på om lag 21,4 mill. kroner per 1. juli 2025. En omsetningsavgift på 5,5 øre per kg og en prognosert kornavling på 1 298 100 tonn gir en inntekt på totalt 71,4 mill. kroner inn i sesongen 2025/26. Med et inngående fond på 21,4 mill. kroner gir det disponible midler på 92,8 mill. kroner. FKA har lagt fram et oppsett som viser at tiltakene kan finansieres med de nåværende fondsmidlene. Tiltak (1) vil dessuten ikke komme til utbetaling før i oktober 2026. Det er mulig å ta høyde for dette i satsfastsettelsen for kornåret 2026/27 som skjer i august 2026.

Landbruksdirektoratet har ingen ytterligere kommentarer til beregning fra FKA med hensyn til finansiering.

Oppsummering og konklusjon

Landbruksdirektoratet innstiller på at FKAs søknader om (1) kompensasjon for bygg til kraftfôrprodusenter og (2) kompensasjon til kornkjøpere for utsatt leveranse av korn til markedsregulato, innvilges.

Anbefalingene for tiltak (1) er forutsatt at markedsregulator anmoder om reduserte importkvoter for karbohydratråvarer.

Tiltakene må forskriftsfestet. Forslag til forskrifter framgår av innstillingens «Forslag til vedtak».

Landbruksdirektoratet er også positive til at tiltak (3) kompensasjon til kornprodusenter for utsatt levering, behandles på et senere tidspunkt dersom tiltak (2) ikke gir ønsket effekt.